

MEÄN VÄYLITTEN JA IHMISTEN PUOLESTA

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Ympäristövaliokunta

Turtola 19.9.2023

maa-jametsatalousvaliokunta@eduskunta.fi

ymparistovalioikunta@eduskunta.fi

Lausunto Itämeren kalastuskiintiöistä vuodelle 2024 EU/1055/2023-MMM-3

Euroopan Komissio (EK) luonnehtii Itämeren Euroopan saastuneimmaksi mereksi, viitaten monimuotoisuuskatoon, ilmaston muutokseen, rehevöitymiseen, ylikalastukseen, kohonneisiin epäpuhtauksiin, kuten lääkkeet ja yleinen roskaisuus. Vuonna 2014 säädetyin EU:n kalastuksen perusasetuksen (CFP) mukaan kaikkien kalakantojen olisi tullut saavuttaa hyvä tila vuoteen 2020 mennessä. Näin ei ole tapahtunut.

EK näyttää huolehtivan enemmän kalakantojen tilasta, kuin kalastuksesta ja rehun tuottamisesta. Järjestys on epäilemättä oikea. Näin laki edellyttää. Kalastus on toteutettava kalastuksen perusasetuksen mukaisesti. EK viittasi tieteelliseen tietoon lukuisten kalakantojen surkeasta tilasta, kun se 28.8.2023 esitti voimakkaita rajoituksia kalastukseen Itämeren alueella. Syitä heikkoon tilanteeseen löytyy niin ylikalastuksesta kuin Itämeren tilasta.

Komission esityksiä voi myös kritisoida. Esimerkiksi Suomenlahden lohikiintiötä on tarkasteltu vain alueellisena kysymyksenä, ei pohjoisen lohikantojen kalastuksena, vaikka Suomenlahden lohisaalissa on kymmeniä prosentteja pohjoisen jokien lohia. Lohenkalastusta Pohjanlahdella ja Tornionjoella tullaan rajoittamaan, mutta samoja lohikantoja voisi komission esityksen perusteella pyytää ilman rajoituksia Suomenlahdella, vaikkapa Helsingin edustalla.

Suomenlahden lohikiintiö on pidetty vuosittain ylisuurena, eikä lohenkalastusta ole mitenkään rajoitettu. Kyseessä on oikeuskansleri Jaakko Jonkan ilmaisun mukainen paperikiintiö. 14.9.2023 mennessä 9423 lohen kiintiöstä on kalastet-

tu 3453 lohta \approx 37 %. Alueelta pyydetään vuosittain 500-1000 Tornionjoen loh-
ta. Enemmän kuin perinteisessä lippokalastuksessa Tornionjoelta. EK:n esitys
kiintiön korottamiseksi 10.144 loheen ei ole tästä maailmasta. Vielä erikoi-
semmalta tuntuu ICES:n varovaisuusperiaatteeseen nojaava neuvo Suomen-
lahden kiintiön korottamiseksi, vaikka alueella on heikkoja lohikantoja.
*Tornio-Muonijokiseura esittää Suomenlahden kiintiön järkiperaistamista ja
pienentämistä kalastusta edes hiukan rajoittavaksi 2500 loheen.*

Komissio ei näytä reagoineen lohen hälyttävään tilanteeseen. Itämeren lohisaa-
lis on pudonnut kymmenenteen osaan siitä, mitä se oli vuosituhannen vaiht-
teessa. Komissio mainitsee samalta ajalta, 1990-luvun alkupuolelta alkaen,
keskisen silakkakannan heikkouden. Silakkakantojen heikko tilanne heijastuu
mitä ilmeisimmin myös lohikantojen tilaan, mutta komissio ei näitä asioita
yhdistä eikä mainitse.

Silakkakiintiöt

Tutkijoiden mukaan *mereen saapuvan nuoren lohen kuolleisuudella ja nuoren
silakan vähyydellä voi olla selkeä kytkös*. Esitys silakkakantojen suojelusta uh-
kaa jäsenvaltioiden käsittelyssä, kalastusneuvostossa, vesittyä, ellei vahvaa si-
lakkakantaa oteta huomioon *lohen hyvinvoinnin perustana*. Puheet huolto-
varmuudesta Itämeren kalastuksen osalta ovat liioittelua. Syyt kalakantojen
ahdinkoon ovat osin tuntemattomia, mutta *ylisuuren kalastuksen lopettami-
nen on nopea ja lain varovaisuusperiaatteenkin tuntuma keino puuttua tilan-
teeseen*.

Silakkakantaa on arvioitu vain silakan kalastuksen kannalta, mutta ei lohen
ravintona. Silakka on biomassaltaan Itämeren keskeisin kalalaji. Samalla se on
mm. lohen tärkein ravintokala. Pohjanlahden silakat ovat olleet viime vuosina
laihoja ja nuoria silakoita on liian vähän. Hyvä silakkakanta on lohelle erin-
omaisen tärkeä ravintolähde pitäen samalla M74 oireyhtymän loitolla.

Silakkasaaliista pääosa menee turkiseläinten ja viljelykalojen rehuksi. Vain joka
kahdeskymmenes silakka päätyy Suomessa lautaselle. Silakan laajamittainen
troomaus rehun raaka-aineeksi on ekologisuuden kannalta kyseenalaista.

EK esittääkin päältaan keskiselle ja Pohjanlahden silakkakannalle vain si-
vusaaliiskiintiötä. Näin on toimittu jo aiemmin läntisen silakkakannan suo-
jelemiseksi. Komission esitys on perusteltu. Jokiseura voi kannattaa pientä kiin-
tiötä rannikon kalastukselle elintarvikesilakan kalastamiseen.

Lohikiintiöt

Lohien kutuvaellus v. 2023 on heikoin sitten vuosien 2010 ja 2011, jolloin puo-
lalaisten laitton ajosiimapyynti rehotti valloillaan. Tornionjokeen nousi kesällä
2023 vain 20.000 lohta, eli alle puolet viimeisen kymmenen vuoden heikoim-
masta lohimäärästä, ja vain viides osa vuosien 2014 ja 2016 määristä. Ensi
vuosi näyttää jopa tätä vuotta heikommalta, koska havaintoja nuorista lohista
on todella niukasti. Postsmolttikuoletisuus on voimakasta.

Tutkimusten mukaan Atlantin lohien sukukypsyyksiän vaihtelu johtuu perimästä. Tornionjoen sivujoessa, Ruotsin Lainionjoella, on säilynyt ainoa omaa erillistä geeniperimää kantava lohikanta, joka lähtee kutuvaellukselleen mereltä kasvettuaan suureksi (Miettinen ym.2021). Nämä lohet vaeltavat ensimmäisinä kutualueilleen. *Tutkijoiden mukaan tätä arvokasta "vanhan lohien geenimuotoa" tulisi erityisesti suojella* (LUKE ID: 501/1 00 03/2020). *Vuodesta 2017 aloitettu rannikon varhennettu ja käytännöllisesti katsoen juuri tähän suureen loheen kohdennettu kalastus olisi jo ymmärrettävä lopettaa.* -liitegraafit-

Neljännes Suomen kaupallisen kalastuksen lohisaaliista on kiintiön ulkopuolista kalastusta. Tämä kiintiöihin lukematon tuhansien lohien kalastus tapahtuu jokisuiden alueella. Saalis luetaan jokisaaliiksi - mitä se ei ole! Kyseiselle saaliille on merkintäpakko, mutta näitä lohia ei lueta kalastuskiintiöön. *Tässä yhteydessä on välttämätöntä ulottaa tämä "harmaa" saalis kiintiöityyn kalastukseen.* Viittaamme perusmuistion s.2 linjaukseen, että kaikki kalastuskuolevuus tulee ottaa huomioon kalastuksen säätelyssä.

Moottoroitu vetouistelu merellä on pyyntimuotona raju. Kyseisessä kalastuksessa vapautetaan runsaasti luonnonlohta. Lohet kuolevat usein käsittelyn seurauksena. ICES:n mukaan jopa 4.000-5.000 luonnonlohta menetetään aiheettomasti. Kalan vapauttaminen ei sovellu kyseiseen kalastustapaan. Sen sijaan voisi määrätä tiukan kiintiön ja poisheittokiellon. Viime kesäkuun alkaessa vetouistelijat olivat Ahvenanmaalla vastassa lohivaelluksen kärkeä, jossa ensimmäisenä uivat Tornionjoen arvokkaimmat emokalot, Tornionjoen ainoat vanhaa alkuperäistä kantaa olevat lohet. - Oli sydäntä raastavaa seurata, miten *Tornionjoen ainoan alkuperäisen luonnonlohen tappamisesta kilpailtiin!! kilpailu kilpailun perään (cup-kilpailu).* Kyseisen kalastuksen tarkoituksenmukaisuus tulisi arvioida perusteellisesti.

Varhennetun (toukokuun alusta alkavan) kalastuksen vaikutus Tornionjoen lohikantaan on moninkerroin merkityksellisempi kuin kyseiseen kalastukseen varattu 25 %:n osuus kiintiöstä, kun huomioidaan varhennetussa kalastuksessa saadun lohien suurempi koko ja se, että ylisuuret kiintiöt jäävät joka vuosi loppupäästä vajaaksi (47,5 % v.2023). Ilmeistä on, että yli puolet kaupallisessa lohienkalastuksessa menetetyistä lohien mätimunista menetetään varhennetussa kalastuksessa. Erityisesti on huomioitava, että varhennettu pyynti kohdistuu geneettisesti arvokkaimpiin, vielä tallella oleviin vanhoihin osakantoihin.

Valtioneuvosto (VN) esittää Suomen kannaksi, että *Pohjoisella Itämerellä, Ahvenanmerellä, Saaristomerellä ja Pohjanlahdella (leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31) voidaan neljän merimailin sisäpuolella kutuvaelluksen aikana (toukokuun alun ja elokuun lopun välisenä aikana) kalastaa lohta kohdennetusti. Lohienkalastusta ei tule sallia Pohjois-Itämerelle, Ahvenanmerelle, Saaristomerelle tai Selkämerelle, ei edes neljän merimailin sisäpuolella,* vaikka VN tätä vaatii ICES:n ja EK:n esitysten vastaisesti. Myös Suomen tulee luopua lohien sekakantakalastuksesta ICES:n linjauksen mukaisesti Ruotsin jo kymmenen vuotta sitten toteutta-

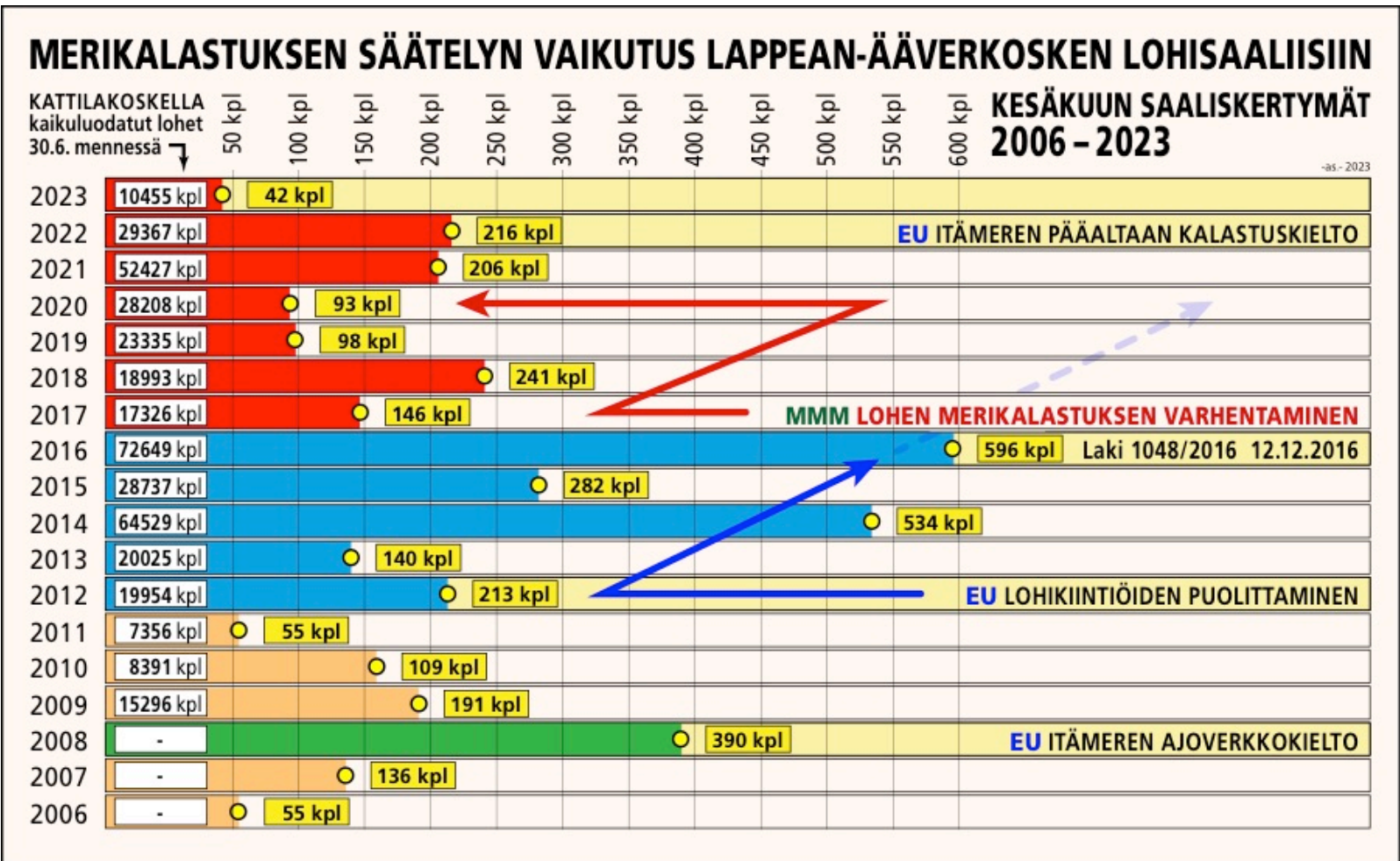
malla tavalla. **Meripyynti on sekakantakalastusta**, jossa pyydetään pohjoisten jokien ja ihmisten varantoa.

ICES neuvoi 31.5.2023, että lohta ei tulisi kalastaa sekakantoina, ja esitti 60.000 lohien kiintiötä rajaten sen Perämerelle. Se tarkoittaa uutta askelta kohti kantakohtaista lohienkalastusta. *ICES:llä ei ollut neuvoa antaessaan tietoa kesän 2023 lohikannan romahduksesta.* Neuvonantoa seuraten EK esitti 28.8.2023 Pohjanlahden lohienkalastuksen rajoittamista Perämerelle ja kiintiön pienentämistä n. 54.000 loheen. Kuluneen kesän tietojen perusteella VN katsoi tarpeelliseksi pienentää kiintiötä 3.967 lohella. Tämän vaikutus Tornionjokisuulle saapuvaan kutukantaan voisi olla teoriassa 1.388 lohta. *Tosi-asiallista vaikutusta ei saavuteta, koska VN:n esittämää kiintiötä ei voida saavuttaa lohien vähäisyyden vuoksi.* Vaikka varovaisuusperiaate edellyttää lohienkalastuksen voimakasta supistamista ja vähintään sekakantakalastuksen lopettamista, VN tähtää lohisaaliin kasvattamiseen lähes kaksinkertaisesti tämän vuoden saaliiseen verrattuna,

VN painottaa kalastusta kalakantojen suojelun sijaan. Siitä oivallisena esmerkkinä on se, että MMM on aiempien lupaustensa vastaisesti, vuosien tauon jälkeen, ryhtynyt haalimaan lisäkiintiötä (nyt Tanskalta). Tästä on ehdottomasti nyt luovuttava. Vuosiluokkien puuttuminen kahtena viimevuonna osoittaa, että lohikanta ei tosiasiallisesti riitä edes oman kansallisen kiintiön täyttämiseen. Kiintiöistä päätettäessä on otettava huomioon myös sääntöön sisällytetty kavalakorotusautomaatti: täyttymättä jääneestä kiintiöstä siirretään 10 % automaattisesti seuraavan vuoden kiintiöön. Kiintiön täyttymättömyys kuvastaa kalojen puutetta. Kalojen puute on syy laskea, ei nostaa kalastusmahdollisuuksia. EU:n korotusautomaatti tulee pikimmiten purkaa. Kiintiövaihdot Tanskalta ja korotusautomaatti kasvattavat molemmat varhennettua kalastusta.

ICES:n neuvossa, EK:n tai VN:n esityksissä ei näy mitenkään lohienkalastuksen historiallinen perusta jokikalastuksena ja sen luoma sosioekonominen merkitys jokilaaksojen elämään. Yhteiskunnalle lohienkalastus on monta kertaa tuottavampaa joessa, kuin meressä. Tämän kokonaisuuden huomioiminen, biologisten seikkojen lisänä, puoltaa lohien merikalastuskiintiöiden pienentämistä ja jopa lopettamista. Esitämme Pohjanlahden ja pääaltaan kiintiöksi 10.000 lohta jaettavaksi viljeltyjen lohien kalastukseen rakennettujen jokien jokisuistoon.

Tornio-Muoniojokiseura ry
Kalervo Aska pj.

Tornionjoen Lappeassa on kerätty saalistietoja vuodesta 2006. Lappean lohessa/lomassa kerätty saalistilasto on luotettavin saatavilla oleva saalistieto Tornionjoella. Tornionjoen merkittävin lohennousu tapahtuu kesäkuussa, joten graafin tieto/kuvaaja on kesäkuulta. Ylläolevaan graaviin on kuvattuna vv. 2006 - 2023 kesäkuun tiedot Kattilakoskella kaikuluodatuista lohista ja Lappean alueella kesäkuussa saadut lohet. Graafista on selkeästi nähtävissä, miten merialueelle tehdyt säädökset vaikuttavat soutu-uistelussa Tornionjoelta saatujen lohien määrään.

Vuonna 2017 aikaistettu merikalastus romahdutti Tornionjoen jokisaaliit.

- Sivun 6 karttakuva kertoo, miten lohien kalastusta säädettiin ennen vuotta 2017, jolloin aikarajat poistettiin ja lohien kalastusta varhennettiin niin, että merikalastuksen kohteeksi saatiin aikaisin nousevat Tornionjoen Luonnonlohien suurimmat emokatlat. Dilemma: lohikiintiöt annetaan kappaleina, mutta lohet myydään kiloina.

